

De Walkure
(1989) (Koen en
Frank Theys)

hierbij 'nog één keer - voor de laatste keer' kunst mogelijk wordt. Daarom wordt de inhoud van de opera meestal ofwel zo abstract mogelijk gemaakt ofwel in een lokaliseerbaar verleden gesitueerd dat de problematiek zo ver mogelijk van de actuele relevantie afschuift. Zo iets moet mogelijk zijn, het hoeft geen zin te hebben. Maar met Wagner lijkt dit onmogelijk. Het is niet Wagner die gebracht wordt, maar zijn aap: Siegfried die voor de tweede keer, als verzoeknummer zijn Brunhilde gaat veroveren: loos spektakel. Door de financiële aderlating die een opvoering van de *Ring* altijd betekent, lijkt de boodschap telkens te zijn: "Nu hebt u gezien wat wij kunnen, *et après nous le déluge*". Een groteske bokkesprong voor een kunstvorm die verouderd is. Dat geld zou veel beter besteed zijn aan een verfilming. Een bioscoopkaartje is een tiende van de prijs, en de bioscoop beantwoordt veel meer aan Wagners ideaal volktheater. Veel democratischer. Na vijf jaar zou er nog over gepraat worden en het zou nog te bekijken zijn.

"Jamaar, de *magie* van het theater! Het *contact* met het gebeuren!" Dit is een hersenschim die regelmatig aangehaald wordt ter verdediging van thea-

ter, zeker voor het *ritueel* van een opera van Wagner. Wagner heeft nochtans zelf het theater altijd als het zwakke broertje van zijn *Gesamtkunstwerk* gezien. Hij vond het veel te log en de verschijning van de meeste zangers te prozaïsch. Hij heeft ooit de wens uitgesproken "nachdem ich das unsichtbare Orchester geschaffen, möchte ich auch das unsichtbare Theater erfinden!". Sindsdien is er op theatergebied weinig veranderd, tenzij dat het dramatische aspect nog meer naar de achtergrond verdrongen is. Film is veel meer in staat de magie, de fictie op te wekken dan het theater. Wat onder de magie van de opera meestal verstaan wordt, is niet de magie van het stuk, maar de magie van de entourage, van het '*Gold, Haus, Hof en herrischer Prunk*'.

Dit is echter waar film ook niet vies van is: de Wil tot Overdonderen, het publiek willen castreren.

Maar er is nog een ander argument tegen een hedendaagse opvoering van de *Ring* in theater zowel als in de bioscoop. Het heeft immers helemaal geen zin om het opzet van Wagner halfslachtig achterna te hollen. De *Ring* kan pas opnieuw genietbaar worden als hij niet met die zinsbegoochelende luxe-sfeer gelijkgesteld wordt. Daarom hebben

wij hem op video gezet. Op televisie wordt de *Ring* pas relevant. Kunst contra massacultuur. Wagner contra televisie. Zo wordt de opera opnieuw tragisch.

Het verhaal van de opera draait ongeveer rond hetzelfde conflict: het Nibelungengoud dat de macht van de goden bedreigt. Daarom hebben we het goud in de ring vervangen door een televisiebeeld. Geld en televisie functioneren net hetzelfde: op zichzelf zijn ze niets, maar ze kunnen de vorm aannemen van alle andere dingen; daarbij nivelleren en rationaliseren ze alles: geld is een universeel betaalmiddel, alles kan tegen geld ingeruild worden; maar daardoor wordt alles genivelleerd en afgewogen aan zijn geldwaarde. Televisie functioneert ook zo: alles kan op televisie getoond worden, reclame naast de sportuitslagen naast de *Ring* van Wagner; maar daardoor wordt alles genivelleerd en afgewogen aan de kijkdichtheid. Om dit te verduidelijken gebruikt Wagner twee symbolen die uit het Nibelungengoud gesmeed worden: de ring en de *Tamhelm*. De *Tamhelm* is een masker of kap waarmee men alle gedaanten kan aannemen. Met de ring kan men de macht over de wereld verwerven. De